

De lente komt in het land K. Hana

Ieder jaar gebeurt het weer volgens dezelfde grote lijnen, dat „komen van de lente” en toch is het ieder jaar ook weer nieuw voor ons doordat onze aandacht steeds weer door nieuwe dingen getrokken wordt. Het is een wonder, dat komen van de lente, waar je nooit op uitgekeken raakt. Er horen vaste, jaarlijks terugkerende gebeurtenissen bij, waarvan zelfs de meest verstokte stadsmensen er wel een paar kennen, bijvoorbeeld het stuiven van de elzekatjes en het bloeien van de eerste Gele Crocussen in hun voortuintje. Maar wat moet het eigenlijk saai zijn, van jaar tot jaar alleen maar op die Elzen en Crocussen te letten en van de hele rest niets te zien!

Het eigenaardige met de lente-gebeurtenissen is, dat ze wel „vast” zijn van handeling, maar allerm minst van tijd. En juist in dit laatste schuilt voor de natuurliefhebber hun aantrekkingskracht. Hij gaat al dat gebeuren na en zelfs de simpelste feiten zijn hem soms zijn leven lang een vreugde. Zo zal ik nooit dat Hazelaartje vergeten, dat lang geleden op een regenachtige Nieuwjaarsdag in Overveen stond te bloeien dat het een lust was. En dat wonderlijke voorjaar van 1947, toen het half Maart nog sneeuwde en hagelde van je welste, maar waarin de laatste Maartweek zo zomers was als het maar kon. Toen leek het of alles er ineens tegelijk was, net als in de Julihete dagen van ons Paaskamp 1949 in Gruitrode.

Dit alles is nu herinnering geworden, samen met nog zoveel meer feestelijkheden van de lente. Zo hebben wij allen ons „herinneringen-album”, waar van jaar tot jaar meer bijkomt. Herinneringen die net als wijn en sigaren beter worden met het klimmen der jaren, die voor onszelf heel veel kunnen betekenen en ... die voor anderen (lees liever: voor ons allen) van groot nut kunnen zijn wanneer ze nauwkeurig gedateerd in onze dagboeken staan. Want vele verschijnselen in de levende natuur staan in direct of indirect verband met elkander. We weten hier nog lang niet al het fijne van, maar het is wel zeker, dat de mensheid zichzelf veel narigheid op het gebied van land- en tuinbouw zou kunnen besparen als ze maar veel meer wist over de onderlinge samenhang der natuurverschijnselen. Vandaar dat de wetenschap

Paarbladig goudveil

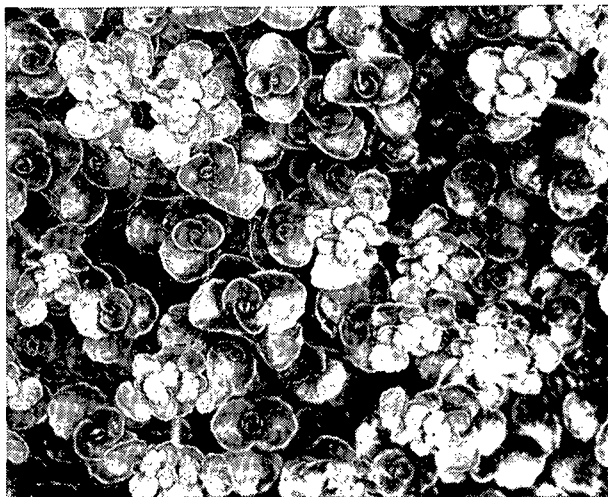

Foto K. Hana

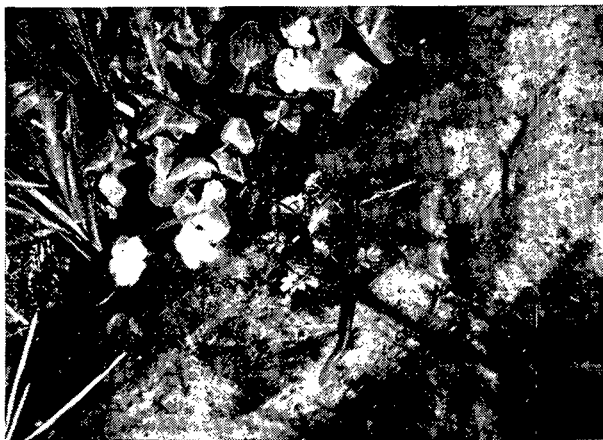
meer en meer op dat onderlinge verband gaat letten. De phaenologie, de leer der (natuur)verschijnselen, verzamelt voorlopig zoveel mogelijk gedateerde gegevens, waarna zij tracht hierin een onderlinge samenhang te ontdekken die aanleiding kan geven tot eenvoudig uit te voeren verbeteringen in bedrijven, waar de natuur een grote rol speelt. Daarom is het zo goed, wanneer wij de komst van de lente (en eigenlijk van alle jaargetijden) niet alleen beleven als een diepe vreugd, maar meteen zo zakelijk zijn, nauwkeurige aantekeningen te maken.

Maar we zouden het over de komst van de lente hebben. Goed, laten we dan aanknopen bij dat Overveense Hazelaarstruikje op die lang vervlogen Nieuwjaarsdag. Tien tegen één, dat zijn collega's in de bossen van Waubach of Elzet, of waar ook in Zuid-Limburg het één of twee weken voor waren. Want de lente komt gewoonlijk in het Zuiden Nederland binnen. En hoe!

Voor al waar steile storigrandjes in het landschap liggen, komt vaak water in bronnen tevoorschijn. Het stroomt over het betrekkelijk vlakke land vlak onder de steringen en het maakt er de bodem zo zacht en drassig, dat je er gemakkelijk tot over je enkels in zakt. En daar, in al die nattigheid, wordt het heel vroeg lente. De levermossen aan de rand van de bronnen fructificeren wonderbaarlijk mooi en even verder gaat het jonge beekje volkomen schuil onder dikke glimmend groene plakken Goudveil, die vol bloempjes zitten.

Over de bodem van het nauwelijks een paar centimeter diepe water glijden traag kleine donkere platwormen stroomopwaarts, die af en toe verwoede gevechten leveren met nog kleinere Tubifex-achtige wormpjes. De grootste van deze platwormen met zijn duidelijk hoekige kop heet *Planaria gonocéphala*, het kleintje is vaak *Planaria alpina*. Zij leven beide op plaatsen waar de beekjes niet veel ouder zijn dan een half uur.

Wij gaan nu wat verder stroomafwaarts, de drassigheid in, dwars door een wirwar van afgestorven reuzepaardestaarten die hier en daar al even een tipje van een jonge spruit laten zien. Maar dit valt nog nauwelijks op door de vrolijke lichtgele slanke sleutelbloemen, die nu volop in bloei staan, vooral op de natste plekjes. De planten die hoger en droger groeien, kunnen soms wel twee weken later met hun bloemen komen dan zij, die bijna in het water staan.

Beekprikken op reits
naar boven.

Foto K. Hana

Even verderop wordt het primulageel volkomen overstemd door de fellere kleur der dotterbloemen, die ook al het glasheldere beekwater zoeken. En onder deze dotterbloemen door zwemmen soms kleine slangachtige visjes naar boven: beekprikken op de paaitrek. In Gruitrode hebben we er twee jaar geleden heel wat gezien, in Nederlands Limburg kom je ze een enkele maal tegen, en in sommige Veluwe en Brabantse beekjes zijn ze gelukkig nog geen zeldzaamheden, deze lenteboden in optima forma.

Alle wegkanten in het Limburgse land prijken om deze tijd met kleine witte bloemen tussen vriendelijke aardbeiblaadjes; wie er niet op verdacht is, denkt dus wilde aardbeien gevonden te hebben. Maar neen, het is een dubbelgangertje, dat ons hier verblijdt, de aardbeiganzerik (meteen te herkennen aan de blauwgroene onderkant van zijn blaadjes).

In de zuidelijke bossen staat het als bij toverslag boordevol bosanemonen, die de handigheid hebben, met blad en knop gelijktijdig boven de grond te komen. Zij hebben gezelschap van klaverzuring die weldra bloeien zal, Lievevrouwebedstro en maagdepalm.

Hier in het Zuiden duurt het nu niet lang meer voor ook de pinksterbloemen zullen bloeien, en met deze pinksterbloemenbloei zouden we nu eens naar het Noorden kunnen trekken om te zien hoe ze met de binnenkomende lente als een golf over het land gaat.

Nauwelijks zijn de bloemen er, of daar verschijnt al bezoek. Zo op het eerste gezicht zou je zeggen van een klein soort hommels, maar bij nader inzien blijken het grote zweefvliegen te zijn. Wolzwevers (*Bombylius*) met dik behaarde donker oranje achterlijven. Ze gedragen zich natuurlijk als goede zweefvliegen heel anders dan hommels, schieten bliksemsnel van bloem tot bloem en blijven er dan heel even voor „staan” om met hun lange tongen wat honing te zuigen. Ze doen hierdoor veel denken aan kolibrivlinders en zijn even moeilijk voor de lens te krijgen.

Terwijl die wolzwevers druk aan het werk zijn, wandelen de Meiwormen of oliekevers bedaard over de grond, de wijfjes met dik opgezwollen achterlijven van de eieren. Hier en daar eten ze eens aan een mals blaadje en kuieren dan weer doodbedaard verder.

In een slootje liggen mooie groene kikkers te zonnen en te knorren van genot. Nog een paar weken en ze zullen hun eieren leggen. En dan is het volop lente in het hele land!

De waterspreeuw van Mariëndaal

door H. N. Kluyver. Met tekeningen van M. J. C. Kolvoort

Op het landgoed Mariëndaal tussen Oosterbeek en Arnhem ontspringt een beekje, dat enige kilometers verder in de Rijn uitmondt. Vroegere eigenaars van het mooie landgoed, dat nu eigendom is van „Het Gelders Landschap”, hebben enige vijvers gegraven, waar het beekje zijn loop doorheen neemt. Van het sterke natuurlijke verval van de beek is gebruik gemaakt om tussen de vijvers een waterval aan te leggen, die men met behulp van zwerfstenen een rotsachtig aspect heeft gegeven. Een tweede kleinere waterval vinden wij daar, waar de beek de onderste vijver verlaat. Hoewel het geheel nogal kunstmatig is, is het daar door het „levende” water, de groen bemoste stenen en het mooie geboomte er om heen, toch een aantrekkelijk plekje, dat ons even de illusie kan schenken, dat daar een echt bergbeekje stroomt. De aan-